

Oriënterend Onderzoek

Ontploffbare Oorlogsresten

Simonshaven Geervliet

RO-220078 versie 1.0
15-03-2022

Oriënterend Onderzoek

Ontplofbare Oorlogsresten

Simonshaven Geervliet

Opdrachtgever : Herkon B.V.

Kenmerk : 74619/RO-220078 versie 1.0

Plaats en datum : Riel, 15-03-2022

REASeuro			
	Naam/Functie	Paraaf	Datum
Opgesteld	Dhr. B. Looijen, Historicus		10-03-2022
GIS-ondersteuning	Dhr. J. van Schijndel, GIS-specialist		14-03-2022
Gecontroleerd	Dhr. T. van Wijk, Historicus		10-03-2022
	Dhr. M. Hendriks, Sr. Deskundige OOO		11-03-2022
Goedgekeurd	Dhr. A.P.A.M. van Riel, Algemeen Directeur		15-03-2022
Herkon B.V.			
Geaccepteerd	Dhr. P. van Dijk, Project manager		

Informatiebescherming. Op grond van artikel 6:162 BW mag niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze, inclusief digitale verwerking, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van REASeuro. De opdrachtgever mag voor intern gebruik duplicaten maken.

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING EN WERKWIJZE	4
1.2	PROJECTLOCATIE	4
1.3	WERKWIJZE.....	5
1.3.1	Inventariseren eerder uitgevoerde onderzoeken.....	5
1.3.2	Inventarisatie bronnenmateriaal	5
2	VERWERKING EERDER UITGEVOERDE ONDERZOEKEN	6
2.1	RESULTATEN RAPPORT SARICON, VOORONDERZOEK CONVENTIONELE EXPLOSIEVEN SPIJKENISSE – SIMONSHAVEN, 12S118-VO-02, 19 MAART 2013.....	6
2.2	BEOORDELING EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK.....	7
2.3	AANVULLEND BRONNENMATERIAAL	9
2.4	CONCLUSIE EERDER UITGEVOERDE ONDERZOEKEN EN AANVULLEND BRONNENMATERIAAL	10
3	CONCLUSIE EN ADVIES	11
3.1	CONCLUSIE	11
3.2	ADVIES	11

1 INLEIDING

In dit hoofdstuk is beschreven wat de aanleiding is voor het uitvoeren van het Oriënterend Onderzoek- Ontplobbare Oorlogsresten (OO-OO)¹. Daarnaast is het projectgebied omschreven.

1.1 AANLEIDING EN WERKWIJZE

Herkon B.V. is bezig met de voorbereidingen van werkzaamheden voor het project Simonshaven Geervliet. In de voorbereiding van een project waarbij de grond/waterbodem wordt geroerd, is de opdrachtgever verplicht een onderzoek met betrekking tot de mogelijke aanwezigheid en risico's betreffende OO uit te voeren. Dit is vastgelegd in het Arbobesluit (artikelen 2.26 en 4.10 lid 1 t/m 4). Om inzichtelijk te maken of er een verhoogde kans op aantreffen van OO is binnen de projectlocatie, wordt een OO-OO uitgevoerd waarin een overzicht wordt gegeven van oorlogshandelingen en eerder uitgevoerde onderzoeken bij de projectlocatie.

Het projectgebied 'Simonshaven Geervliet' is gelegen binnen de gemeente Nissewaard. Binnen het voorliggend onderzoeksgebied is in 2013 een historisch vooronderzoek uitgevoerd door Saricon.² Het toenmalig onderzochte onderzoeksgebied valt volledig in het voorliggend onderzoeksgebied. Dit rapport wordt in voorliggend OO-OO beoordeeld en geanalyseerd om vast te stellen of er ter plaatse van de projectlocatie Ontplobbare Oorlogsresten kunnen zijn achtergebleven.

Het doel van het OO-OO is antwoord te geven op de volgende vragen:

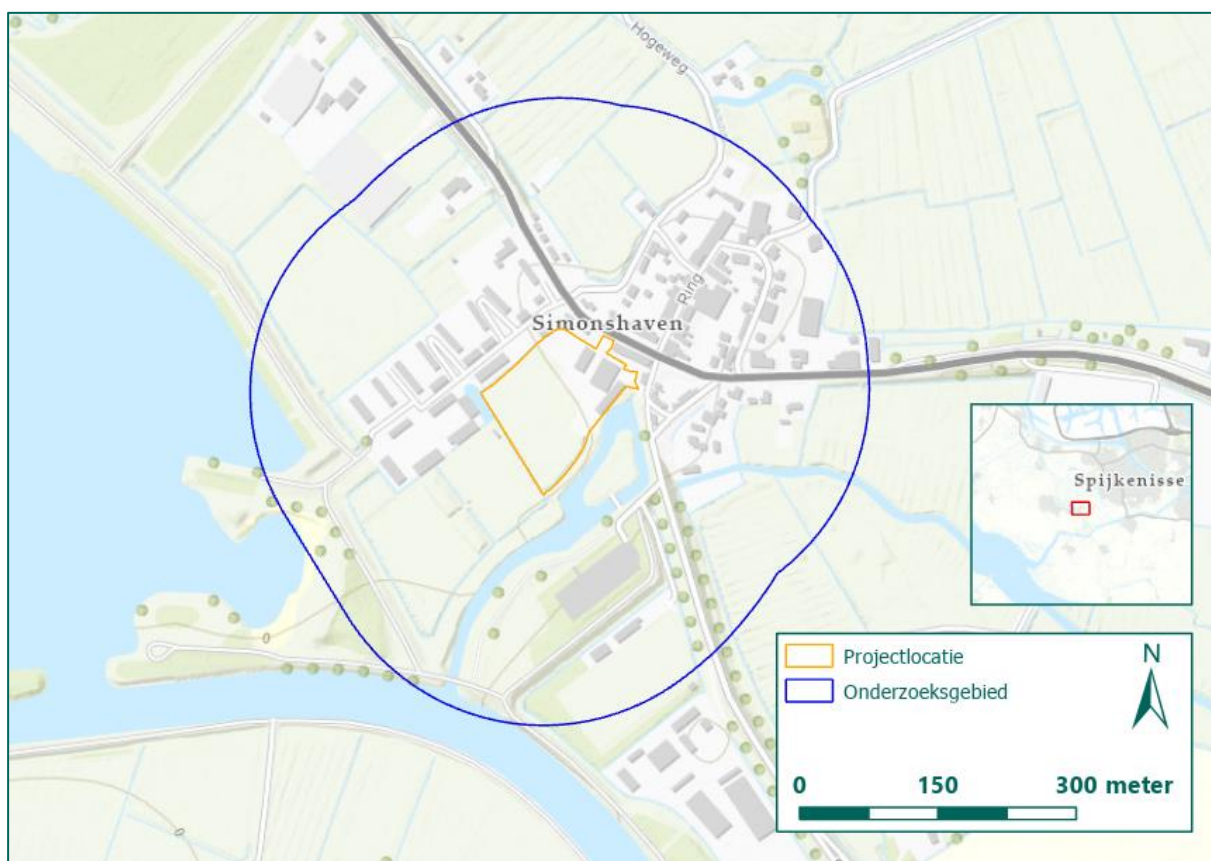
- Hebben er gedurende de Tweede Wereldoorlog oorlogshandelingen plaatsgevonden binnen de projectlocatie waardoor mogelijk OO kunnen zijn achtergebleven?
- Wat is het advies met betrekking tot de (voorbereiding op de) uit te voeren werkzaamheden?

1.2 PROJECTLOCATIE

De projectlocatie is gelegen binnen de gemeente Nissewaard, en omvat vrijwel het hele dorp Simonshaven. Het onderzoeksgebied betreft het gebied binnen een straal van 250 meter rond de projectlocatie. Door gebruik te maken van een onderzoeksgebied wordt een zo compleet mogelijk beeld van de omgeving van de projectlocatie ten tijde van de Tweede Wereldoorlog verkregen.

¹ In ons werkveld worden regelmatig de termen CE, NGE, NGCE, OO, etc. door elkaar gebruikt. In dit rapport hanteren wij de terminologie volgens het, per 8-2-2021, vigerende Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplobbare Oorlogsresten (CS-VROO), waarin de term Ontplobbare Oorlogsresten (OO) is opgenomen. Het kan echter voorkomen dat u in onze documenten in plaats van OO, ook de term Niet Gesprongen Explosieven (NGE) tegenkomt. Hiermee wordt hetzelfde bedoeld.

² Saricon, Vooronderzoek Conventionele Explosieven Spijkenisse – Simonshaven, 12S118-VO-02, 19 maart 2013.

Figuur 1: Projectlocatie en onderzoeksgebied (Bron ondergrond: ESRI).

1.3 WERKWIJZE

REASeuro beschikt over een grote collectie bronnenmateriaal omtrent de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Deze bronnen worden door (militaire) historici met jarenlange ervaring beoordeeld en geëvalueerd.

1.3.1 Inventariseren eerder uitgevoerde onderzoeken

Aan de hand van de database van REASeuro wordt onderzocht of er in het verleden door REASeuro of andere firma's onderzoeken naar OO zijn uitgevoerd in of in de nabijheid van de huidige projectlocatie. De resultaten van deze onderzoeken worden op overzichtelijke wijze weergegeven en geëvalueerd.

1.3.2 Inventarisatie bronnenmateriaal

Door het raadplegen van een groot aantal bronnen vindt een inventarisatie plaats van:

- gebeurtenissen (oorlogshandelingen) die hebben geleid tot het in de bodem komen van OO;
- gebeurtenissen die hebben geleid tot het verwijderen van OO uit de bodem.

De gebeurtenissen worden overzichtelijk gerapporteerd door middel van tabellen, overzichtskaarten en foto's met bronvermelding. De bronnen die voorliggend onderzoek geraadpleegd zijn betreffen de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME), de National Archives and Records Administration (NARA), ProRail, de VEO Bommenkaart, Vergeltungswaffen.nl en het Nationaal Archief.

2 VERWERKING EERDER UITGEVOERDE ONDERZOEKEN

In dit hoofdstuk is allereerst de informatie verwerkt die afkomstig is van het rapport van Saricon uit 2013. Vervolgens is deze informatie nader geanalyseerd en, waar nodig, aangevuld met aanvullend bronnenmateriaal. Hiermee wordt uiteindelijk een conclusie getrokken of mogelijk OO in de bodem achtergebleven kunnen zijn achtergebleven.

2.1 RESULTATEN RAPPORT SARICON, VOORONDERZOEK CONVENTIONELE EXPLOSIEVEN SPIJKENISSE – SIMONSHAVEN, 12S118-VO-02, 19 MAART 2013.

In 2013 heeft Saricon in opdracht van het Waterschap Hollandse Delta en adviesbureau Expload een vooronderzoek conventionele explosieven (tegenwoordig 'Ontploffbare Oorlogsresten' genoemd) uitgevoerd ten behoeve van het 'Waterbergingsproject Lageweg – Voorne Putten' in de gemeenten Bernisse, Korendijk en Spijkenisse. Aanleiding voor het vooronderzoek vormden geplande werkzaamheden. Het voorliggend onderzoeksgebied heeft overlap met het toenmalige onderzoeksgebied. Echter was het toenmalige onderzoeksgebied groter, en omvatte o.a. de gemeenten Bernisse, Korendijk en Spijkenisse. Het onderzoek uit 2013 is opgesteld volgens de toenmalig geldende richtlijnen van het Werkveldspecifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE).

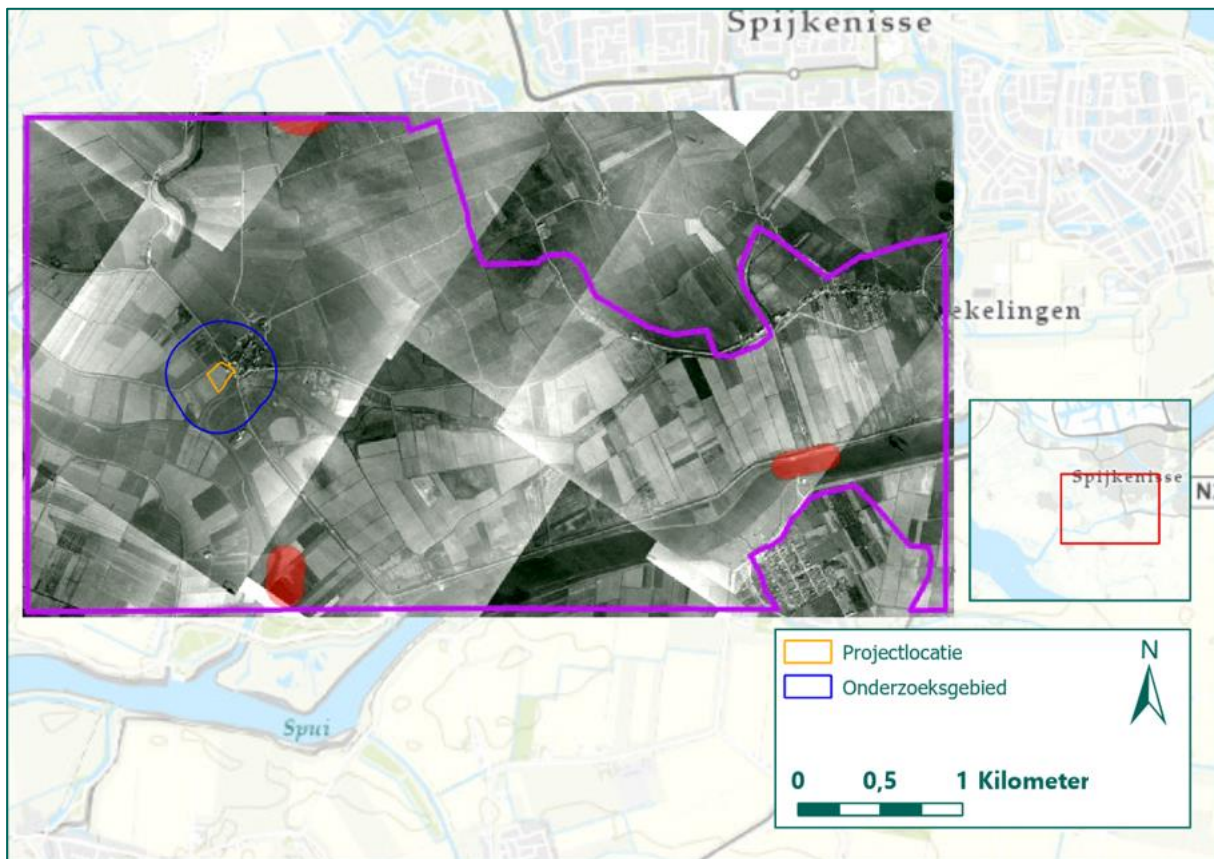
Uit het rapport is gebleken dat er voldoende indicaties waren om te spreken van de mogelijke aanwezigheid van explosieven. Als gevolg van een Britse bombardement en een raketaanval, konden afwerpmunitie in de vorm van brisantbommen GP van 500 lb., 250 lb. en/of 40 lb. worden aangetroffen en raketten van 3 inch met gevechtslading HE-SAP 60 lb.³ De maximale diepteligging van de afwerpmunitie is (bepaald aan de hand van sonderinggegevens, maar zonder rekenmodel) 16,5 meter minus NAP. Aangaande de raketten is de maximale diepteligging 2,0 meter minus NAP. In de rivier kunnen raketten worden aangetroffen op de harde waterbodem – deze werden door de watermassa dusdanig afgeremd dat het penetrerend vermogen aanzienlijk werd gereduceerd. Concluderend werd gesteld dat, met enkele leemten in kennis, het toenmalige onderzoeksgebied gedeeltelijk verdacht is op explosieven.

Specifiek toegespitst op voorliggend onderzoeksgebied heeft Saricon geen Verwachtingsgebieden OO afgebakend. Wel hebben enkele gebeurtenissen plaatsgevonden in de buurt van het onderzoeksgebied:

- Uit het rapport is gebleken dat op 6 juni 1940 een Wellington-vliegtuig (P9232) van No. 9 Squadron tussen Geervliet en Simonshaven – nabij Biert, in de wegberm is neergestort. Het toestel zou in de lucht zijn geëxplodeerd. Het is onduidelijk hoeveel bommen nog aan boord waren. Van twee bommen is een schriftelijke verklaring aangetroffen.
- Op 6 juni 1940 heeft een bombardement plaatsgevonden te Zuidland, waarbij een onbekend gebied getroffen werd en één paard werd gedood.
- Te Zuidland op 15 februari 1941 heeft een bombardement plaatsgevonden waarbij één boerderij en meerdere schuren getroffen werden door vier bommen, bij de Tuinderij aan de Beeldsweg.
- In de buurt van Biert is één brisantbom neergekomen, waarbij akkerland werd getroffen. Daarnaast zouden ook bommen op Biert zijn gevallen.
- Op 31 maart 1941 heeft een bombardement plaatsgevonden te Zuidland, waarbij een schijnwerperopstelling getroffen werd.
- Te Zuidland heeft op 30 april 1941 een bombardement plaatsgevonden met brisantbommen, waarbij een weiland werd getroffen door drie bommen.
- Een schijnwerperopstelling is te Zuidland op 10 mei 1941 getroffen door brisantbommen.
- Op 18 juni 1941 is de dorpskern van Zuidland zwaar getroffen door een bombardement.

³ Hiermee worden 3 inch luchtgronddoelraketten met een 60 lbs gevechtsskop bedoeld. Expload spreekt van het sub kaliber High Explosive (HE) en Semi Armour Piercing (SAP). Aangenomen wordt dat enkel SAP zijn ingezet.

Deze voorvallen hebben allen buiten voorliggend onderzoek plaatsgevonden. In het onderstaande figuur zijn de Verwachtingsgebieden OO ten opzichte van het voorliggend onderzoeksgebied en projectlocatie weergegeven.

Figuur 2: Verwachtingsgebieden OO (in rood weergegeven) en het onderzoeksgebied uit het rapport van Saricon geprojecteerd ter plaatse van het voorliggende onderzoeksgebied (Bron ondergrond: ESRI).

2.2 BEOORDELING EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

Het onderzoek van Saricon voldoet aan de toenmalige wettelijke richtlijnen met betrekking tot Ontploffbare Oorlogsresten. Het rapport is opgesteld volgens de richtlijnen uit het Werkveldspecifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE). Hierin waren onder andere richtlijnen, proceseisen en deskundigheidseisen opgenomen met betrekking tot onderzoek naar Ontploffbare Oorlogsresten. Het WSCS-OCE is sinds 1 januari 2021 vervangen door het Certificatieschema voor het Opsporen van Ontploffbare Oorlogsresten (CS-OOO). Het CS-OOO kent geen richtlijnen aan de wijze waarop een vooronderzoek opgesteld dient te worden. In samenwerking tussen de organisatie Samenwerking Infrabeheerders voor het Veilig Omgaan met de Ondergrond in Nederland (SIVOON), Platform Blindgangers, Vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO) en Vereniging van Waterbouwers is daarom het private Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten (CS-VROO-01) ontwikkeld, daarbij ondersteund door Stichting VOMES. In dit private certificatieschema zijn wel eisen opgenomen waar een Historisch Vooronderzoek aan dient te voldoen.

Om na te gaan of het onderzoek van Saricon aan de eisen van het CS-VROO voldoet, is aan de hand van de onderstaande tabel gecontroleerd of alle benodigde bronnen zijn geraadpleegd. In Tabel 1 is met "N.v.t." aangegeven welke bronnen aanvullend zijn geraadpleegd, maar geen nadere informatie heeft opgeleverd. Daarbij is een aanvullende luchtfoto geanalyseerd om na te gaan of er verstoringen waargenomen worden ter plaatse van de voorliggende projectlocatie.

Bron	Verplicht volgens CS-VROO-01/-02	Geraadpleegd door Saricon in 12S118-VO-02
Literatuur	☐	■
Nederlandse archieven		
Gemeentelijk archief	☐	■
Provinciaal archief	☐	■
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH, Den Haag)	☐	■
NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD, Amsterdam)	☐	■
Nationaal Archief (NA, Den Haag)	☐	■
Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD, Soesterberg)		
• Munitieruimrapporten EOD 2010-heden	☐	■
• Mijnenveldkaarten	☐	■
Ministerie van Defensie - Semi-Statistisch Informatiebeheer (SIB, Rijswijk)		
• Munitieruimrapporten EOD 1971-2010	☐	■
• MMOD-archief	☐	■
Luchtfotocollecties		
Bibliotheek Wageningen Universiteit (Wageningen, NL)	☐	■
Topografische Dienst Kadaster (Zwolle, NL)	☐	■
Haagse Beeldbank (Den Haag, NL)		
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH, Den Haag, NL)		■
Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland (Edinburgh, VK):	☐	■
• The National Collection of Aerial Photography (NCAP, Edinburgh, VK)		
Laurier Military History Archive (LMH, Waterloo, CA)		
National Archives and Records Administration (NARA, College Park (MD), VS)		
Luftbilddatenbank (LBDB, Estenfeld, DU)		■
Internationale archieven		
The National Archives (TNA, Londen, VK)	Enkel luchtoorlog	Luchtoorlog en grondoorlog
Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa, Freiburg, DU)	☐	■
Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde (BaBL, Berlijn, DU)		
National Archives and Records Administration (NARA, College Park (MD), VS)	Aanvullende bron	N.v.t.
Library and Archives Canada (LAC, Ottawa, CA)		
Internetbronnen		
Beeldbank WO2		■
Krantenberichten (al dan niet via Delpher)	☐	■
Verliesregister Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945		■
Vergeltungswaffen: V1 en V2 inslagen in Nederland		
Kaartmateriaal		
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)		
Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)		
Topografische Dienst Kadaster – Stafkaartencollectie (Zwolle, NL)	☐	■
Topotijdreis.nl		
Overige bronnen		
Getuigen / locatiedeskundigen (wanneer mogelijk)	Aanvullende bron	
Plaatselijke musea		
Heemkundekring		

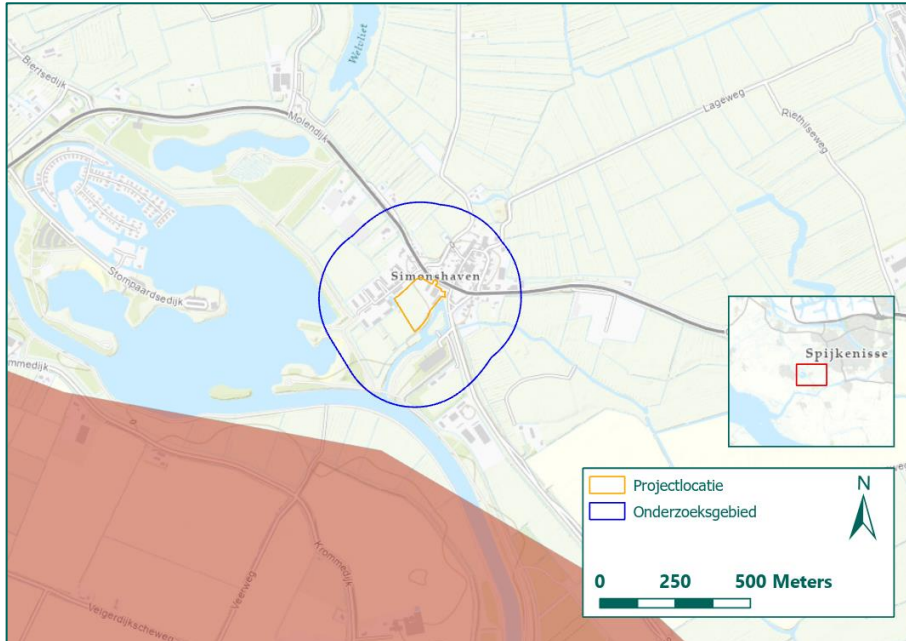
Bron	Verplicht volgens CS-VROO-01/-02	Geraadpleegd door Saricon in 12S118-VO-02
In het verleden uitgevoerde bodemonderzoeken-OO		■
• REASeuro-database	□	
• VEO Bommenkaart	□	
• ProRail (mits railinfrastructuur nabijgelegen is)	□	
• Bekend bij relevante gemeenten	□	■

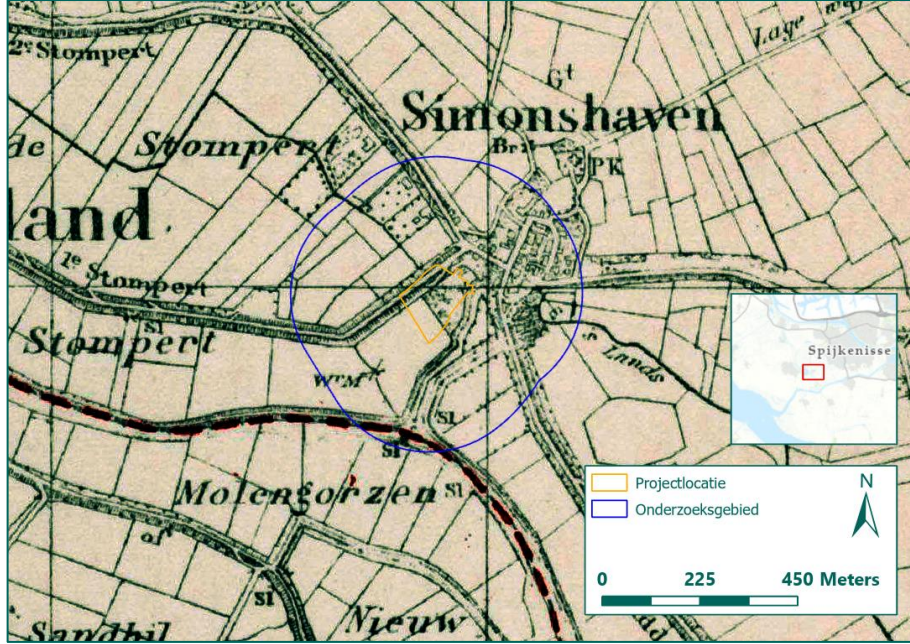
Tabel 1: Verplichte bronnen volgens het CS-VROO-01/-02 ten opzichte van het rapport van Saricon.

Uit bovenstaande tabel kan worden afgelezen dat het rapport van Saricon aan nagenoeg alle eisen van het CS-VROO-01/-02 voldoet. De enige eisen waar niet is het raadplegen van in het verleden uitgevoerde bodemonderzoeken-OO. Dat is echter waar in voorliggend onderzoek verder naar is gekeken. Relevante eerder uitgevoerde onderzoeken zijn niet aangetroffen. In paragraaf 2.3 zijn enkele aanvullende bronnen uitgewerkt om uitsluitel te geven over het al dan niet plaatsvinden van oorlogshandelingen binnen de projectlocatie. Het betreffen bronnen die conform het CS-VROO als 'niet verplicht' zijn geduid, of die door Saricon onvolledig zijn geraadpleegd.

2.3 AANVULLEND BRONNENMATERIAAL

Naar aanleiding van de informatie uit de eerder uitgevoerde onderzoeken is aanvullend bronnenmateriaal in de database van REASeuro geraadpleegd. Hierin zijn verschillende indicaties aangetroffen die duiden op oorlogshandelingen binnen of nabij het onderzoeksgebied. Een selectie is in de onderstaande tabel weergegeven:

Aanvullend bronnenmateriaal		Bron
Datum	Gebeurtenis	
1940-1945	Het Indicatieve Kaart Militair Erfgoed is geraadpleegd. Hieronder is duidelijk zichtbaar dat geen militaire infrastructuur aanwezig was in Simonshaven. Ten zuiden lag het zuidfront van Vesting Holland. 	IKME
	De National Archives and Records Administration (NARA, College Park (MD)), van de Verenigde Staten zijn geraadpleegd. Dit heeft geen relevante informatie opgeleverd met betrekking tot voorliggend onderzoek.	NARA

Aanvullend bronnenmateriaal		Bron
Datum	Gebeurtenis	
	Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog lag geen spoorlijn langs Simonshaven. Om deze reden heeft het raadplegen van ProRail geen verdere informatie opgeleverd.	ProRail
	De VEO bommenkaart is geraadpleegd. Het onderzoek welke Saricon heeft uitgevoerd.	VEO bommenkaart
	Inzage in de V1/V2-inslagen welke in Nederland hebben plaatsgevonden. Nabij Simonshaven zijn geen inslagen waarneembaar.	Vergeltungswaffen. nl
	Het bunkerarchief is geraadpleegd voor aanvullende informatie met betrekking tot verdedigingswerken welke mogelijk in het onderzoeksgebied waren aangelegd. Inzage in het bunkerarchief leverde geen aanvullende informatie op.	Nationaal Archief, Toegang 2.13.167
		

Tabel 2: Tabel met aanvullend geraadpleegd bronnenmateriaal.

2.4 CONCLUSIE EERDER UITGEVOERDE ONDERZOEKEN EN AANVULLEND BRONNENMATERIAAL

Het onderzoek van Saricon uit 2013 is door REASeuro getoetst en er is onderzocht in de database van REASeuro of er aanvullende broninformatie beschikbaar is dat niet behandeld is in het eerder uitgevoerde onderzoek. Er zijn binnen de REASeuro-database echter geen aanwijzingen aangetroffen die wijzen op aanvullende oorlogshandelingen binnen de projectlocatie in vergelijking met het voorgaande onderzoek. De conclusies van het rapport wordt daarom, ter plaatse van de projectlocatie van voorliggende rapport, onderschreven: er is geen sprake van een Verwachtingsgebied OO naar aanleiding van oorlogshandelingen gedurende de Tweede Wereldoorlog.

3 CONCLUSIE EN ADVIES

In deze paragraaf zijn de conclusie en het advies opgenomen.

3.1 CONCLUSIE

Dit rapport is opgesteld ten behoeve van de geplande werkzaamheden ter plaatse van de projectlocatie 'Simonshaven Geervliet'. Op basis van een analyse van het onderzoek van Saricon uit 2013 en het analyseren van aanvullend bronmateriaal is geconcludeerd dat naar aanleiding van oorlogshandelingen gedurende de Tweede Wereldoorlog geen sprake is van een Verwachtingsgebied OO ter plaatse van de projectlocatie.

3.2 ADVIES

In dit OO-OO is geconcludeerd dat geen OO worden verwacht binnen de projectlocatie. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden regulier doorgang te laten vinden, zonder verdere maatregelen.

Mocht echter tijdens werkzaamheden spontaan een OO aangetroffen worden, dan dienen de volgende acties te worden ondernomen:

- Het werk ter plaatse van de vindplaats dient te worden stilgelegd.
- De werklocatie, in ieder geval rondom het OO, dient te worden afgezet. Het aanwezige personeel dient op de hoogte te worden gebracht van de vondst en geïnstrueerd te worden uit de buurt te blijven.
- Er dient contact te worden opgenomen met de politie (0900-8844). De vondst dient gemeld te worden aan de politie. De politie neemt vervolgens contact op met de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD).
- Als de EOD op locatie is, wordt een afspraak gemaakt voor de vernietiging. De EOD maakt deze afspraak met de gemeente, of de politie namens de gemeente.
- De EOD geeft aan de gemeente, of de politie namens de gemeente, advies over de in acht te nemen veiligheidsmaatregelen.
- Indien de te nemen veiligheidsmaatregelen dit toelaten, kan de gemeente aan de EOD advies vragen over de mogelijkheden tot doorwerken op de betreffende locatie, dan wel elders in de nabijheid van het werk en de daarbij in acht te nemen veiligheidsmaatregelen totdat het OO wordt geruimd.
- Het OO wordt geruimd.

Indien OO worden aangetroffen binnen de projectlocatie, is dit nieuwe feitelijke informatie. Als deze situatie zich voordoet, moet in overleg met een ter zake deskundige worden vastgesteld of sprake is van een incident of dat er aanleiding is de werkwijze aan te passen.